Total Pages—4

PG/IS/SAN-101/13

MA 1st Semester Examination, 2013

SANSKRIT

PAPER – SAN- 101

Full Marks : 40

Time : 2 hours

Answer **all** questions

The figures in the right hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

Illustrate the answers wherever necessary

1. अधोनिर्दिष्टेषु मन्त्रेषु किमपि मन्त्रद्वयमृषिच्छन्दो-देवतानिर्देशपूर्वकं सायणदिशा संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्यां व्याख्यायताम् । 6 × 2

(*a*) अग्निर्होता कविक्रतुः सत्यश्चित्र श्रवस्तमः ।
देवो देवेभिरागमत् ॥

(*Turn Over*)

(*b*) इन्द्रवायू इमे सुता उप प्रयोभिरागतम् ।
इन्दवो वामुशन्ति हि ।।

(*c*) यस्यां समुद्र उत सिन्धुरापो यस्यामन्नं कृष्टयः संबभूवुः
यस्यामिदं जिन्वति प्राणदेजत् सा नो भूमिः पूर्वपेये दधातु ।।

(*d*) उषः प्रतीची भुवनानि विश्वा-
ऊर्ध्वा तिष्ठस्यमृतस्य केतुः ।
समानमर्थं चरणीयमाना
चक्रमिव नव्यस्याववृत्स्व ।।

(*e*) कालो अश्वो वहति सप्तरश्मिः
सहस्राक्षो अजरो भूरिरेताः ।
तमारोहन्ति कवयो विपश्चित-
स्तस्य चक्रा भुवनानि विश्वा ।।

2. अधस्तनयोरेकतरस्य भाष्यवचनस्याशयः संस्कृतभाषामाश्रित्य देवनागरीलिप्यां स्फुटीक्रियताम् — 6

(*a*) तस्मिन् सूक्ते प्रथमाया ऋचो द्विचीयस्यां पवमानेष्टौ स्विष्टकृतो याज्यात्वेन विनियोगः ।

(*b*) प्रातःसवने वैश्वदेवग्रहणादूर्ध्वं प्रउग-शस्त्रं होत्रा शंसनीयम् ।

3. अधोलिखितेषु पदेषु कयोश्चिद् द्वयोः व्याकरणप्रक्रियया साधनरीतिः संस्कृतभाषायां प्रदर्श्यताम् — 2 × 2

(*i*) दाशुषे

(*ii*) उरूची

(*iii*) दर्शत

(*iv*) अश्नवत् ।

4. उषोदेवताया वेदगतं चारित्रिकं वैशिष्ट्यं प्रतिपाद्यताम् । 8 × 1

अथवा

कालसूक्तस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपाद्यताम् ।

5. ऐतरेयब्राह्मणस्य कस्मिन् वेदे अन्तर्भावः ? ग्रन्थस्यास्य 'ऐतरेयम्' इति नामकरणे किं बीजम् ? शुनःशेपोपाख्याने रोहिताजीगर्तयोर्यः संवादः समुपलभ्यते सः सरसतया समुपवर्ण्यताम् । 10

अथवा

अधःसमुद्धृतं ब्राह्मणवचनद्वयं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्यां व्याख्यायताम् —

(*a*) चरन्वै मधु विन्दति चरन् स्वादुमुदुम्बरम् ।
सूर्यस्य पश्य श्रेमाणं यो न तन्द्रयते चरन् ॥

(*b*) तस्य वा एतस्य ब्रह्मयज्ञस्य
व्वागेव जुहूर्मन उपभृच्चक्षुर्ध्रुवा मेधा
स्रुवः सत्यमवभृथः स्वर्गो लोक उदयनम् ।